

Koncerttermek, előadók a koronavírus szorításában

Át kell gondolnunk, hogy ebben az online-térben hogyan lehetünk folyamatosan és hatékonyan jelen

A járványügyi intézkedések másodjára sújtják a hangversenyéletet. A koncertszervezésben, a műsorok hirdetésében is változtatni kellett, és fellendült a zenekarok online jelenléte is. A hosszútávon jelentkező tendenciákról, változásokról, lehetőségekről Csonka Andrással, a Zeneakadémia programigazgatójával beszélgettünk.

■ *Hogyan látja a koncertélet jövőjét?*

– Nehéz megjósolni, mi lesz, hiszen alapjaiban érinti a mostani helyzet az egész előadóművészeti szférát. Tavasszal elég hosszú időn át tartó bizonytalanságban, mondhatni kiszolgáltatott helyzetben voltunk, amiben az volt a legrosszabb, hogy dolgozni sem lehetett, még próbálni sem. Ehhez képest a mostani állapot sokkal jobb, mert ha a közönség nem is lehet jelen, legalább lehet koncerteket tartani. Az persze csak illúzió, hogy ha egy koncertet közvetítés segítségével követünk, annak ugyanolyan értéke lenne, mint ha élőben hallgatnánk. Pontosan tudjuk, hogy az előadóművészet az előadóművész és a közönség egymásra hatásából jön létre, ha csak kamerák vannak a teremben, akkor a kettő között a kapcsolat nem ugyanúgy működik.

■ *Jelen pillanatban kényszerpályán vagyunk.*

– Amikor ősszel újra lehetett játszani, sokkal óvatosabban, de jött a közönség, és az utolsó napig kitartott. Úgyhogy én optimista vagyok abban a tekintetben, hogy ha véget ér a járvány, akkor vissza fognak jönni a nézők. Egy dolog viszont mindenképp megmarad, ez pedig a technikai lehetőségek intenzívebb alkalmazása. Át kell gondolnunk, hogy ebben az online-térben hogyan lehetünk folyamatosan és hatékonyan jelen. Erre most azok is rákényszerülnek, akik korábban egyáltalán nem foglalkoztak ezzel.

■ *Vagyis a koncertek közvetítése megmarad?*

– Annak a technikának, amire most rászorulunk, normál esetben nem csak az a feladata, hogy közvetítse azt a koncertet, ami élőben folyik, hanem hogy valamilyen hozzáadott értéket hozzon létre. Akkor működik

jól ez a műfaj, ha kihasználja a médium adta sajátosságokat. Vannak nagyon jó próbálkozások, így lehet látni, milyen irányba érdemes elindulni. Néhány színház, például az Örkény esetében az a különlegesség, hogy a közvetítésnél a néző döntheti el, melyik kameraállást választja. Én a hozzáadott tartalmakban látom azt a lehetőséget, amellyel vonzóbbá lehet tenni az online jelenléte. Ezért nem elsősorban az élő produkciók közvetítését tekintem az online jelenlét céljának, hanem azt, hogy a digitális technika segítségével valami mást is adjunk a nézőknek. Nem

véletlen, hogy a klasszikus koncertezés jelen van az életünkben, az emberek igénylik, hogy élő zenét halljanak, ez az elsődleges, nem az otthoni DVD vagy valamilyen online csatorna használata.

■ *Tavasszal is többre értékelte a közönség nemrég felvett koncertek levetítését, mint a lemezfelvételek vagy a régi koncertfelvételek hallgatását.*

– Most már annyi videómegosztó csatorna van, hogy az ilyen tartalmakhoz szabadon hozzáférhet bárki. Annak, hogy bekukkanthassunk egy terembe, még mindig megvan a varázsa. Egy focimeccs is élőben a legizgalmasabb, a koncertekre ez nem teljesen igaz, de azért ott is fontos tényező a pillanat varázsa.

■ *Visszatérve a hozzáadott tartalmakra, már a járvány előtt elindultak a közvetítések, és ezek egyik iránya az volt, amikor zenetörténész kommentálta az előadást. Az ilyen közvetítések a karantén hatására megsokszorozódtak.*

– Nálunk is volt kommentált közvetítés, és ez jól működik a Facebookon, de sajnos az a felület, amit most a

legtöbben használnak a fizetős online közvetítésekhez, nem alkalmas erre, de még a saját honlapunk sem. Most éppen azon dolgozunk, hogy létrehozzunk magunknak egy olyan új média-szervert, ahol ezzel és mindenféle más hozzáadott tartalommal együtt tudunk élő és rögzített anyagokat a közönséghez eljuttatni.

■ *Ha már a fizetést említette: többen már tavasszal jelezték, hogy az ingyenesség hosszútávon nem lesz célra-vezető, hiszen elveszi a zenészek megélhetését. Most a második hullámban el is indult egy folyamat, amelyik már nem ingyen, hanem egy olcsóbb kategóriás jegy árértékért kínálja az online közvetítést.*

– Más volt tavasszal a hangulat, akkor tényleg az volt a célja mindenkinek, hogy ha nem lehet játszani, akkor juttassunk el minél több tartalmat, nagyon erős összetartási vágy élt bennünk. Abban bízunk, hogy a lezárásnak köszönhetően nagyon gyorsan lefut a járvány. Ha akkor tudatosítjuk magunkban, hogy egy éven belül biztosan nem lesz vége, akkor átgondolta volna mindenki, hogy hogyan is érdemes ezt hosszútávon csinálni. Egyrészt közben el is fogyott a pénz, így most már valamilyen nyit be kell hozni abból, amibe egy közvetítés kerül, másrészt pedig az ingyenes tartalomnak nem ugyanaz az értéke, mint a fizetettnek. Kíváncsi vagyok, az árak hogyan fognak alakulni, és hogy ténylegesen milyen lesz a kereslet, mennyien nézik majd ezeket a közvetítéseket. Nagy a választék, egyszerre lehet választani több hazai zenekar kínálatából. A budapesti bérletes közönség más elvek alapján választ, amikor koncertre vált jegyet, és valószínűleg másként, amikor otthon kapcsolgathatja a csatornákat. Nyilván az árat is nézi, van benne ragaszkodás, vonzódás egyes zenekarokhoz, de ha otthonról lehet választani, akkor ezek a kötődések talán oldódnak.

■ *Az online koncerteknél nem számít a távolság, és ha a fizetős is opció, bejönnek a képbe a neves külföldi zenekarok is.*

– Igen, ez a másik szempont, ami árnyalja a képet, ráadásul koncertek esetében nem tudok arról, hogy a közönség létszámát limitálnák a koncertközvetítéseken, tehát megszabnák az előadásra értékesíthető jegyek számát, ami a színházak esetében érthető, mert sokszor adják elő ugyanazt az előadást. Egy zenekarnál viszont más a helyzet, minden alkalommal más műsort játszanak, így számíthatnak arra, hogy a legközelebbi alkalommal is lesz nézőjük.

■ *Az első hullám lezárása hirtelen jött, de a második hullám nem érthette váratlanul a szakmát. Készültek az újabb korlátozásokra?*

– Azt tapasztaltam az újraindulásnál, hogy mindenki teljes gőzzel dolgozott, mintha nem lettünk volna tisztában azzal, hogy a vírusos esetszámok nagyon meredeken mennek felfelé, és egyszer újra szükség lesz korlátozásra. Állandóan téma volt, hogy biztos lesz újból lezárás, de

mivel az látszódtott, hogy a kormány elkötelezett a gazdasági és a kulturális élet fenntartása mellett, igazából senki nem vette komolyan, hogy egy ilyen radikális változás tényleg egyik napról a másikra újból bekövetkezhet.

■ *Ősszel egyenesen túlkínálat jelentkezett.*

– Ennek részben az is az oka, hogy a tavasszal elmaradt koncertek egy része átjött őszre. Bár nem érte váratlanul a szakmát a második leállás, mégis bizonyos értelemben hirtelen történt és senki nem volt igazán felkészülve rá. Egy darabig persze mindenkit leköt ez az új helyzet, hogy közönség ugyan nincs, de lehet közvetíteni. Ez azonban csak ideig-óráig tart, mert amikor majd látják a számokat, hogy leültetnek egy teljes szimfonikus zenekart, kibéreltik hozzá a termet, igénybe veszik a technikát, milliós összeget fizetnek azért, hogy létrejöjjön az előadás, és van 100-150 nézőjük, el fognak gondolkozni azon, hogy valóban megéri-e. Valószínűleg akkor az lesz a konklúzió, hogy lehet ugyan a közvetítéseket csinálni, csak nem kell abban a mennyiségben jelen lenni, ahogy eredetileg tervezték, mert nincs rá akkora felvevő piac.

■ *Az extra tartalom eddig elsősorban a műismertetést takarta. Milyen irányban lehet még gondolkodni ezen a téren?*

– A triviális megoldás a műismertetés, beszélgetés az előadókkal, illetve a kommentált közvetítés, de ezen kívül felmerülhet más is. Ha nincs közönség a teremben, akkor olyan helyre is lehet kamerát tenni, ahol a közönséget zavarná, például a zenészek közé is, ezzel egészen más vizuális vagy hangzásélményt lehet elérni. Azzal is érdemes számolni, hogy a digitálisan elérhető zenéknél manapság már ritka az, hogy a teljes mű egyben szerepeljen, inkább trackelve, tételenként találjuk meg. Abban nagyon is kell gondolkoznunk, hogy olyan műsorokat is érdemes összeállítani, ami nem teljes művekből áll. Ez most szentségtörésnek hangzik, de egyáltalán nem az, gondoljunk csak bele abba, hogy régebben ez általános gyakorlat volt.

■ *Az eddigi bevált repertoáron, vagy az arányokon kell-e változtatni? Gondolok itt a népszerű és kevésbé ismert művek, vagy a kortárs művek arányára.*

– Úgy tapasztaltam, hogy a kortárs zene igazán akkor érdekes, ha az ember a helyszínen hallgatja. Nagyon sok műről el lehet mondani, egy koncerten izgalmas meghallgatni, eseményszámba megy az előadás, de otthon mégsem szívesen teszem fel lemezen.

■ *Nyilván speciális eset, de friss élmény: Julian Philips The Yellow Sofa operáját nemrég online hallgattam a Zeneakadémiáról közvetítve, így kénytelen-kelletlen behallgatott az egész család, és végül annyira megtetszett nekik, hogy ott ragadtak, holott az előítéleteik miatt nem mindegyikük ment volna el a koncertre.*

– Mondják, hogy nagyon jó volt a közvetítés. Én a helyszínen néztem, de az utolsó sorból, és el tudom képzelni, hogy a közvetítés többet adott, mert ahol én ültem, onnan már nem láttam az énekesek apró gesztusait. Előfordulhat, hogy az online térben olyasvalakihez is eljuthat a kortárs zene, aki ilyen koncertre nem menne el. A monitor előtt nincs kockázat, mégis van esély rá, hogy a nézőt megragadja a mű.

■ *Mennyire befolyásolta a koncertek hirdetési piacát az online-tér felerősödése?*

– Természetes, hogy a hirdetések is átmentek az online felületre, hiszen, ha online jelenik meg a produkció, akkor azt feltételezzük, hogy ott fogják keresni. Azért az Opera, a Müpa és valamennyire a Zeneakadémia is jelen maradt plakátokkal az utcán is, de a klasszikus hirdetési formák lassan eltűnnek. Annyira nagy a bizonytalanság, hogy nyomtatott műsorfüzetet ősszel mi sem szívesen adtunk ki előre. 2021 januárjától az a stratégiánk, hogy nem jövünk ki a jegyekkel sem előre, csak akkor kezdünk bármit is árusítani, ha már teljesen biztosak

vagyunk abban, hogy megtartható az előadás. Az is látszik, hogy a közönség jegyvásárlása sokkal közelebb került az esemény dátumához. Ez a tendencia valószínűleg megmarad, függetlenül a helyzet alakulásától, már a járvány előtt is lehetett tapasztalni, hogy a jegyek harmadát, negyedét csak az előadás előtti héten belül vették meg a nézők.

■ *Ezekből a kényszerből kialakult szokásokból mi marad és mi áll vissza az eredeti helyzetbe a járvány után? Mennyire lesz szükség átalakítani a bérletekre, évadokra épített struktúrát?*

– Azon múlik, hogy mikor jön el az az idő újra, amikor az emberek biztonságban érzik magukat, és elhiszik, hogy a félévvel előre meghirdetett koncert valóban meg lesz tartva és nem marad el. A bizalom és biztonságos körülmények helyreállása az első, utána talán minden visszatér a régi kerékvágásba. Most úgy saccolom, hogy a 2022-23-as szezon lehet az első, amikor már biztosan lehet tervezni.

(Kiss Eszter Veronika)

Otthonra találva?

Az utazó zenekar átutazóban

A MÁV Szimfonikus Zenekar a nyár végén elköltözött a Múzeum utcából, és immáron Zuglóban, a Stefánia úton próbál és dolgozik. Lendvai György, az együttes ügyvezető igazgatója lesz a mai idegenvezetőnk, akivel szó szerint, valamint elméletben is végigjárjuk a zenekar jelenlegi és jövőbeli elhelyezkedési lehetőségeit.

■ *Mit kell tudni arról az épületről, amely nemrég a MÁV Szimfonikus Zenekar új otthona lett?*

– Egy nagyjából 100 éves villába költöttünk, amely a Stefánia úton, a Magyar Földtani és Geofizikai Intézet épületével szemben található. Az épületnek nincsen utcafrontja, egy nyeles telken helyezkedik el. Ugyan a pontos történetének még nem jártam utána, viszont azt tudni lehet, hogy a háború után szolgált bölcsődeként és óvodaként is.

■ *Tegyünk egy szóbeli idegenvezetést bent is!*

– A villában hatalmas terek vannak – belvárosi épületekhez viszonyítva – és a belmagasság is impozáns. Két szintet foglalunk el: a felső szint az irodai dolgozóké, a lenti pe-

dig a zenekaré. A próbaterem úgy került kialakításra, hogy egy 70 és egy 80 négyzetméteres szobát nyitottunk egybe. Kis szépséghiba, hogy bent maradt a teremben egy oszlop és egy kis falrész, de ezzel együtt tudunk élni.

■ *Milyen a próbaterem hangzása?*

– Rögtön a beköltözésünk után kihívtunk egy akusztikai szakembert, aki számítógéppel lemodellezte az egész helyiséget. Kiszámította, hogy hova milyen anyagot kell elhelyezni ahhoz, hogy csökkentsse a nagy visszhangot és zajt, amit visszavertek a csupasz falak. Múlt héten felkerültek az elkészült függönyök, a változásokkal a próbaterem abszolút élhető hely lett. Érdekes volt figyelni, hogy hova kell drapé-